

Kinh Đại Bát-Nhã Ba-La-Mật-Đa

(Trọn bộ 24 tập)

Hán dịch: Tam Tạng Pháp Sư Huyền Trang

Việt dịch: Hòa Thượng Thích Trí Nghiêm

Khảo dịch: Hòa Thượng Thích Thiện Siêu

Sài Gòn 1998

--- o0o ---

Tập 20

QUYỂN THỨ 485

HỘI THỨ BA

Phẩm

THIỆN HIỆN

Thứ 3 - 4

Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát sở chứng Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng lại như thế, đối tất cả pháp không sở lấy chấp, vì năng từ bờ đây đến bờ kia vậy. Nếu đối các pháp có chút lấy chấp thì đối bờ kia chẳng vì đến được. Do nhân duyên này, các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng lấy sắc cho đến thức. Cho đến chẳng lấy đà-la-ni môn, tam-ma-địa môn. Vì có sao? Vì tất cả pháp chẳng thể lấy vậy.

Bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát tuy đối các pháp đều không sở lấy, mà vì bởi bản nguyện sở

hành niệm trụ cho đến đạo chi chưa viên mãn vậy. Và vì bởi bản nguyện sở chứng mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chưa thành xong, nên ở thời gian giữa chẳng bởi chẳng lấy tướng các pháp vậy mà vào Niết-bàn.

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này tuy năng viên mãn sở hành niệm trụ cho đến đạo chi và năng thành xong sở chứng mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng mà năng chẳng thấy. Sở dĩ vì sao? Vì sở hành niệm trụ tức phi niệm trụ, cho đến đạo chi tức phi đạo chi. Sở chứng mười lực tức phi mười lực, cho đến mười tám pháp Phật bất cộng tức phi mười tám pháp Phật bất cộng, vì bản tánh tất cả pháp phi pháp chẳng phải phi pháp vậy.

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối tất cả pháp tuy không lấy chấp mà năng thành xong được tất cả thắng sự.

Lại nữa, bạch Thế Tôn! Các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa cần quan sát kỹ những nào là Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Vì sao gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Ai hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa? Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế để làm việc gì?

Bạch Thế Tôn! Bồ-tát Ma-ha-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa cần quan sát kỹ, nếu

pháp vô sở hữu bất khả đắc, đây là Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Trong vô sở hữu gạn hỏi chỗ nào!

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Trong đây pháp nào gọi vô sở hữu bất khả đắc ư?

Thiện Hiện đáp rằng: Chỗ gọi Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa vô sở hữu bất khả đắc. Bởi vì nội không cho đến vô tánh tự tánh không vậy.

Xá-lợi-tử! Sắc cho đến thức vô sở hữu bất khả đắc. Nội không cho đến vô tánh tự tánh không vô sở hữu bất khả đắc. Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi vô sở hữu bất khả đắc. Năm nhãn, sáu thần thông vô sở hữu bất khả đắc. Phật mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng vô sở hữu bất khả đắc. Chơn như cho đến thật tế vô sở hữu bất khả đắc. Dự lưu cho đến Độc Giác vô sở hữu bất khả đắc. Bồ-tát, chư Phật vô sở hữu bất khả đắc. Nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí vô sở hữu bất khả đắc. Bởi vì nội không cho đến vô tánh tự tánh không vậy.

Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa khi năng làm quan sát kỹ càng như thế các pháp sở hữu đều vô sở hữu bất khả đắc, nơi tâm chẳng kinh, chẳng sợ chẳng hãi, chẳng chìm chẳng đắm, chẳng ưu chẳng hối. Phải biết Bồ-tát

Ma-ha-tát này năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thường chẳng bỏ là.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Vì duyên nào biết Bồ-tát Ma-ha-tát này năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thường chẳng bỏ là?

Thiện Hiện đáp rằng: Bồ-tát Ma-ha-tát này như thật biết sắc cho đến thức là tự tánh sắc thấy. Như thật biết Bồ thí cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa là tự tánh bồ thí thấy. Cho đến như thật biết mười tám pháp Phật bất cộng là tự tánh mười tám pháp Phật bất cộng. Cho đến như thật biết thật tế là tự tánh thật tế. Xá-lợi-tử! Do đây nên biết Bồ-tát Ma-ha-tát này năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa thường chẳng bỏ là.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Sao gọi tự tánh sắc, cho đến sao gọi tự tánh thật tế?

Thiện Hiện đáp rằng: Sắc lấy vô tánh mà làm tự tánh, cho đến thật tế lấy vô tánh mà làm tự tánh. Do đây nên biết sắc là tự tánh sắc, cho đến thật tế là tự tánh thật tế. Xá-lợi-tử! Sắc cũng là tướng sắc, cho đến thật tế cũng là tướng thật tế. Xá-lợi-tử! Tướng cũng là tự tánh, tự tánh cũng là tướng, tướng cũng là tướng, tự tánh cũng là tự tánh.

Khi đó, Xá-lợi-tử bảo Thiện Hiện rằng: Nếu các Bồ-tát học ở trong đây, mau năng thành xong Nhất thiết trí trí.

Thiện Hiện trả lời: Như vậy, như vậy. Nếu các Bồ-tát học ở trong đây, mau năng thành xong Nhất thiết trí trí. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát này biết tất cả pháp không sanh diệt vậy.

Xá-lợi-tử nói: Duyên nào các pháp không sanh không diệt?

Thiện Hiện đáp rằng: Vì sắc cho đến thức tự tánh không, nên hoặc sanh hoặc diệt đều bất khả đắc. Cho đến thật tế tự tánh không, nên hoặc sanh hoặc diệt đều bất khả đắc.

Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát năng đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa làm học như thế, thời là lần gần Nhất thiết trí trí. Như như lần gần Nhất thiết trí trí, như vậy, như vậy được thân ngữ ý và tướng thanh tịnh. Như như được tướng thân ngữ ý bốn thứ thanh tịnh như vậy, như vậy chẳng khởi tâm cùng hành tham sân si, mạn, dối gạt, xan tham, kiến thú. Các Bồ-tát này do hằng chẳng khởi tâm tham thấy, nên rất ráo chẳng đọa trong thai nữ nhân, thường thọ hóa sanh, lìa hiểm ác thú, trừ vì nhân duyên lợi vui hữu tình. Các Bồ-tát này từ một cõi Phật đến một cõi Phật, cúng dường cung kính, tôn trọng ngợi khen chư

Phật Thế Tôn, thành thực hữu tình, nghiêm tịnh cõi Phật, cho đến chứng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề thường chẳng lìa Phật.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát này do học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thường không lười biếng mỗi một, phải biết gần kề sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu các Bồ-tát không phương tiện khéo léo khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu hành sắc cho đến thức là hành nơi tướng chớ chẳng hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Nếu hành sắc cho đến thức hoặc thường hoặc vô thường, hoặc vui hoặc khổ, hoặc ngã hoặc vô ngã, hoặc tịnh hoặc bất tịnh, hoặc xa lìa hoặc chẳng xa lìa, hoặc vắng lặng hoặc chẳng vắng lặng là hành nơi tướng, chớ chẳng hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nếu các Bồ-tát không phương tiện khéo léo khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu hành bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi, hoặc hành năm nhãn, sáu thần thông Ba-la-mật-đa, hoặc hành Phật mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng là hành nơi tướng, chớ chẳng hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Nếu các Bồ-tát không phương tiện khéo léo khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu khởi nghĩ này:

Ta hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, vì có sở đắc vậy là hành nơi tướng. Nếu khởi nghĩ này: Ta là Bồ-tát, vì có sở đắc vậy là hành nơi tướng. Nếu khởi nghĩ này: Có năng tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế. Đây là Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có sở đắc vậy là hành nơi tướng.

Bạch Thế Tôn! Nếu các Bồ-tát khởi các thứ phân biệt như thế thấy tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phải biết Bồ-tát kia vì không phương tiện khéo léo nên chẳng phải hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Bấy giờ, Thiện Hiện bảo Xá-lợi-tử rằng: Nếu các Bồ-tát không phương tiện khéo léo, khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa hoặc đối sắc cho đến thức trụ tướng thắng giải, thời đối kia khởi gia hạnh. Bởi gia hạnh nên chẳng năng giải thoát sanh lão bệnh tử sâu than buồn não và các thứ khổ khác.

Hoặc đối nhãn xứ cho đến ý xứ trụ tướng thắng giải, thời đối kia khởi gia hạnh. Hoặc đối sắc xứ cho đến pháp xứ trụ tướng thắng giải, thời đối kia khởi gia hạnh. Hoặc đối nhãn giới cho đến ý giới trụ tướng thắng giải, thời đối kia khởi gia hạnh. Hoặc đối sắc giới cho đến pháp giới trụ tướng thắng giải, thời đối kia khởi gia hạnh. Hoặc đối nhãn thức giới cho đến ý thức giới trụ tướng thắng giải, thời đối kia khởi gia hạnh. Hoặc đối nhãn xúc cho đến ý xúc trụ tướng thắng giải, thời đối kia khởi gia hạnh. Hoặc

đôi nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ trụ tướng thắng giải, thời đôi kia khởi gia hạnh. Bởi gia hạnh nên chẳng năng giải thoát sanh lão bệnh tử sầu than buồn não và các thứ khổ khác.

Nếu các Bồ-tát không phương tiện khéo léo khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hoặc đôi bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi trụ tướng thắng giải, thời đôi kia khởi gia hạnh. Hoặc đôi năm nhãn, sáu thần thông, sáu Ba-la-mật-đa, bốn tinh lự, bốn vô lượng, bốn vô sắc định, Phật mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng trụ tướng thắng giải, thời đôi kia khởi gia hạnh. Hoặc đôi Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán, Độc giác, Bồ-tát, Như Lai trụ tướng thắng giải, thời đôi kia khởi gia hạnh. Bởi gia hạnh nên chẳng năng giải thoát sanh lão bệnh tử sầu than buồn não và các thứ khổ khác.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát này vì không phương tiện khéo léo, hãy chẳng năng được bậc sở trụ Thanh văn, Độc giác, hưởng được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát khởi như thế thấy tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, phải biết kia gọi kẻ không phương tiện khéo léo, có các việc sở tác đều chẳng năng thành tựu được.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Làm sao biết được các Bồ-tát Ma-ha-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo?

Thiện Hiện đáp rằng: Nếu các Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng hành sắc cho đến thức, chẳng hành nơi tướng. Chẳng hành sắc cho đến thức hoặc thường hoặc vô thường, hoặc vui hoặc khổ, hoặc ngã hoặc vô ngã, hoặc tịnh hoặc bất tịnh, hoặc không hoặc bất không, hoặc hữu tướng hoặc vô tướng, hoặc hữu nguyện hoặc vô nguyện, hoặc vắng lặng hoặc chẳng vắng lặng, hoặc xa lìa hoặc chẳng xa lìa, chẳng hành nơi tướng. Vì có sao?

Xá-lợi-tử! Sắc thấy không này chẳng phải sắc thấy. Sắc thấy chẳng lìa không, không chẳng lìa sắc thấy. Sắc thấy tức là không, không tức là sắc thấy. Như đối các uẩn, đối các xứ, đối các giới, duyên khởi, giác phần, Ba-la-mật-đa, năm nhãn, sáu thông, mười lực cho đến pháp Phật bất cộng cũng lại như thế.

Xá-lợi-tử! Phải biết các Bồ-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo. Các Bồ-tát này vì có phương tiện khéo léo nên năng chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hãy đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng

lấy hành chẳng lấy chẳng hành, chẳng lấy cũng hành cũng chẳng hành, chẳng lấy phi hành phi chẳng hành. Đối chẳng lấy cũng chẳng lấy, huống đối các pháp khác mà có chẳng lấy.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Vì nhân duyên nào các Bồ-tát này đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng không chỗ lấy?

Thiện Hiện đáp rằng: Do tự tánh Bát-nhã Ba-la-mật-đa cũng bất khả đắc. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Bát-nhã Ba-la-mật-đa như thế cũng lấy vô tánh làm tự tánh vậy.

Xá-lợi-tử! Bởi nhân duyên này, nếu các Bồ-tát khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa hoặc lấy hành hoặc lấy chẳng hành, hoặc lấy cũng hành cũng chẳng hành, hoặc lấy phi hành phi chẳng hành, hoặc lấy chẳng lấy, tất cả như thế phi hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Vì tất cả pháp đều dùng vô tánh làm tự tánh vậy, đều không sở lấy, không sở chấp trước.

Xá-lợi-tử! Đây gọi Bồ-tát đối tất cả pháp không sở lấy chấp Vô tánh vô sanh tam-ma-địa. Tam-ma-địa đây vi diệu thù thắng rộng lớn vô lượng, năng nhóm vô biên vô ngại tác sự, chẳng chung tất cả Thanh văn, Độc giác. Nếu các Bồ-tát năng đối thắng

tam-ma-địa như thế thường trụ chẳng nói, mau chúng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Các Bồ-tát Ma-ha-tát vì chỉ đối một thặng đẳng trì đây thường trụ chẳng nói, mau chúng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, hay lại còn có khác nữa?

Thiện Hiện đáp rằng: Chẳng những đối một thặng đẳng trì đây thường trụ chẳng nói, khiến các Bồ-tát mau chúng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, lại còn có nhiều nữa.

Xá-lợi-tử nói: Là những nữa nào?

Thiện Hiện đáp rằng: Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát Ma-ha-tát lại có Kiện hành đẳng trì, Bảo ấn đẳng trì, Sư tử Du hý đẳng trì, Diệu nguyệt đẳng trì, Nguyệt tràng tướng đẳng trì, Chư pháp hải đẳng trì, Quán đánh đẳng trì, Pháp giới quyết định đẳng trì, Quyết định tràng tướng đẳng trì, Kim cương dụ đẳng trì, Vào các pháp ấn đẳng trì, An trụ định đẳng trì, Vương ấn đẳng trì, Tinh tiến lực đẳng trì, Đẳng dũng xuất đẳng trì, Vào lời quyết định đẳng trì, Vào tạng ngữ đẳng trì, Quán phương đẳng trì, Tổng trì ấn đẳng trì, Không quên mất đẳng trì, Các pháp bình đẳng tới đẳng trì, Trùm khắp hư không đẳng trì, Kim cương luận đẳng trì, Thắng tràng tướng đẳng trì, Đế tràng tướng đẳng trì, Nguyệt

tràng tướng đảng trì, Thuận kiên cố đảng trì, Sư tử
phấn tảo đảng trì, Quảng khai xiển đảng trì, Xả
trần ái đảng trì, Biến chiếu đảng trì, Chẳng nháy
mắt đảng trì, Trụ vô tướng đảng trì, Quyết định
đảng trì, Ly cấu hạnh đảng trì, Vô biên quang đảng
trì, Phát quang đảng trì, Phổ chiếu đảng trì, Tịnh
tòa đảng trì, Vô cấu quang đảng trì, Phát ái lạc đảng
trì, Điền đảng đảng trì, Vô tận đảng trì, Nan thắng
đảng trì, Cụ oai quang đảng trì, Ly tận đảng trì, Vô
thắng đảng trì, Khai hiển đảng trì, Nhật đảng đảng
trì, Tịnh nguyệt đảng trì, Tịnh quang đảng trì, Phát
minh đảng trì, Tác vô tác đảng trì, Trí tướng đảng
trì, Trụ tâm đảng trì, Phổ minh đảng trì, Thiện trụ
đảng trì, Bảo tích đảng trì, Diệu pháp ấn đảng trì,
Chư pháp đảng ý đảng trì, Xả ái lạc đảng trì, Pháp
dũng đảng trì, Phiêu tán đảng trì, Phân biệt pháp
cú đảng trì, Vào chữ bình đảng đảng trì, Lìa tướng
văn tự đảng trì, Đoạn sở duyên đảng trì, Vô biến di
đảng trì, Phạm loại đảng trì, Nhập danh định tướng
đảng trì, Vô tướng hành đảng trì, Lìa mù tối đảng
trì, Cụ hạnh đảng trì, Vô động đảng trì, Cảnh tướng
vắng lặng đảng trì, Nhóm các công đức đảng trì,
Trụ quyết định đảng trì, Tịnh diệu hoa đảng trì, Cụ
giác chi đảng trì, Vô biên biện đảng trì, Vô đảng
đảng đảng trì, Vượt tất cả đảng trì, Khéo phân biệt
đảng trì, Thừa lưới nghi đảng trì, Vô sở trụ đảng
trì, Nhất tướng trang nghiêm đảng trì, Dẫn phát

hành tướng đảng trì, Nhất hạnh đảng trì, Xả hành tướng đảng trì, Thấu đáy các cõi biến khác đảng trì, Vào tất cả thi thiết ngữ ngôn đảng trì, Giải thoát âm thanh văn tự đảng trì, Cụ uy đức đảng trì, Cụ xí nhiên đảng trì, Tịnh giả đảng trì, Vô trước nhãn đảng trì, Vào các hành tướng đảng trì, Chẳng vui mừng tất cả đảng trì, Vô tận hành tướng đảng trì, Cụ đà-la-ni đảng trì, Nhiếp phục tất cả tánh chánh tà đảng trì, Lìa nghịch thuận đảng trì, Lìa tăng ái đảng trì, Vô cấu minh đảng trì, Cụ kiên cố đảng trì, Mãn nguyệt tịnh quang đảng trì, Điện quang hiện đảng trì, Đại trang nghiêm đảng trì, Chiếu nhất thiết thế gian đảng trì, định bình đảng ý đảng trì, Vô trần hữu trần bình đảng lý thú đảng trì, Vô tránh hữu tránh bình đảng lý thú đảng trì, Vô sào huyết đảng trì, Vô tiêu xí đảng trì, Quyết định trụ chơn như đảng trì, Hoại thân ngữ ý ác hành đảng trì, Như hư không đảng trì, Không nhiễm dính như hư không đảng trì.

Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát đối các thắng đảng trì như thế thấy thường trụ chẳng nói, mau chứng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Xá-lợi-tử! Lại có hàng bao vô lượng vô số tam-ma-địa môn, đà-la-ni môn, nếu các Bồ-tát thường học với trong cũng được mau chứng sở cầu Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề.

Bấy giờ, Thiện Hiện thừa oai thần của Phật, lại bảo cụ thọ Xá-lợi-tử rằng: Nếu các Bồ-tát an trụ các thắng đẳng trì như thế, phải biết đã được chư Phật quá khứ trao ký, cũng được chư Phật hiện tại mười phương trao ký rồi.

Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát này tuy trụ các tam-ma-địa như thế mà chẳng thấy các tam-ma-địa đây, cũng chẳng chấp danh tam-ma-địa này. Cũng chẳng khởi nghĩ rằng ta đối các tam-ma-địa như thế đã chánh lúc đang vào. Cũng chẳng khởi nghĩ rằng duy ta năng vào các thắng định đây chẳng ai vào được. Kia tìm nghĩ phân biệt như thế, do sức các định chẳng khởi tất cả.

Khi đó, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Là định này riêng có các Bồ-tát Ma-ha-tát an trụ thắng tam-ma-địa như thế, đã được chư Phật quá khứ hiện tại trao ký ư? Thiện Hiện đáp rằng: Xá-lợi-tử! Chẳng riêng có vậy. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Hoặc Bát-nhã Ba-la-mật-đa, hoặc tam-ma-địa, hoặc các Bồ-tát đều không riêng khác. Bát-nhã Ba-la-mật-đa tức tam-ma-địa, tam-ma-địa tức các Bồ-tát. Sở dĩ vì sao? Vì tất cả pháp tánh bình đẳng vậy.

Khi ấy, Xá-lợi-tử hỏi Thiện Hiện rằng: Nếu tam-ma-địa chẳng khác Bồ-tát, Bồ-tát chẳng khác tam-ma-địa, tam-ma-địa tức là Bồ-tát, Bồ-tát tức là tam-ma-địa, vì tất cả pháp tánh bình đẳng vậy ấy,

các Bồ-tát này vì năng hiển chỉ tự đã chứng vào tam-ma-địa chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Xá-lợi-tử! Chẳng phải vậy.

Xá-lợi-tử nói: Các Bồ-tát này đối tam-ma-địa khởi tướng hiểu chẳng? Thiện Hiện đáp rằng: Các Bồ-tát này đối tam-ma-địa chẳng khởi tướng hiểu.

Xá-lợi-tử nói: Các Bồ-tát này vì sao chẳng đối tự tam-ma-địa mà khởi tướng hiểu? Thiện Hiện đáp rằng: Vì các Bồ-tát này không phân biệt vậy.

Xá-lợi-tử nói: Kia có sao không phân biệt? Thiện Hiện đáp rằng: Các Bồ-tát này biết tất cả pháp và tam-ma-địa đều vô sở hữu. Trong vô sở hữu không cho khởi phân biệt tướng hiểu vậy.

Liền khi đó Đức Thế Tôn khen Thiện Hiện rằng: Hay thay, hay thay. Như người đã nói. Nên Ta nói người trụ định Vô tránh trong chúng Thanh văn rất là đệ nhất. Do đây Ta nói cùng nghĩa tương ưng trong tánh bình đẳng không trái cãi vậy.

Như vậy, Thiện Hiện! Các Bồ-tát Ma-ha-tát muốn học Bát-nhã cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa, nên học như thế. Muốn học niệm trụ cho đến đạo chi, nên học như thế. Muốn học mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, nên học như thế.

Khi ấy, Xá-lợi-tử liền thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi học như thế, vì chánh học Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chăng?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi học như thế là chánh học Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, lấy vô sở đắc làm phương tiện vậy.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi học như thế đều lấy vô sở đắc làm phương tiện mà học Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chăng?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Nếu Bồ-tát Ma-ha-tát khi học như thế, đều lấy vô sở đắc làm phương tiện mà học Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến mười tám pháp Phật bất cộng.

Xá-lợi-tử nói: Vô sở đắc ấy vì muốn nói những gì, bất khả đắc ư?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Vô sở đắc ấy, ngã bất khả đắc cho đến kiến giả bất khả đắc, vì rốt ráo tịnh vậy. Các uẩn, xứ, giới và duyên khởi bất khả đắc, vì rốt ráo tịnh vậy. Cõi Dục, Sắc, Vô sắc bất khả đắc, vì rốt ráo tịnh vậy. Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi bất khả đắc, vì rốt ráo tịnh vậy. Phật mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng bất khả

đắc, vì rốt ráo tịnh vậy. Bồ thí cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa bất khả đắc, vì rốt ráo tịnh vậy. Dự lưu cho đến Độc giác bất khả đắc, vì rốt ráo tịnh vậy. Bồ-tát, chư Phật, Bồ-đề, Niết-bàn bất khả đắc, vì rốt ráo tịnh vậy.

Xá-lợi-tử nói: Rốt ráo tịnh ấy, nói nghĩa nào u?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Tức tất cả pháp vô sanh vô diệt, vô nhiễm vô tịnh, vô xuất vô nhập, vô đắc vô vi, Như vậy gọi là nghĩa rốt ráo tịnh vậy.

Khi ấy, Xá-lợi-tử lại thưa Phật rằng: Nếu các Bồ-tát khi làm học này, học với pháp nào?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát khi làm học này đều chẳng đối pháp mà có sở học. Vì có sao? Xá-lợi-tử! Chẳng phải tất cả pháp như vậy mà có, như các ngu phu dị sanh đã chấp khá học với trong.

Xá-lợi-tử nói: Nếu vậy các pháp nói sao mà có?

Phật nói: Các pháp như vô sở hữu như vậy mà có. Nếu đối pháp vô sở hữu như thế chẳng năng thấu rõ được, nói tên vô minh.

Xá-lợi-tử nói: Những pháp nào vô sở hữu nếu chẳng thấu rõ nói tên vô minh?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Sắc cho đến thức vô sở hữu. Như vậy cho đến bốn niệm trụ cho đến mười tám

pháp Phật bất cộng vô sở hữu. Do vì nội không cho đến vô tánh tự tánh không vậy.

Xá-lợi-tử! Ngu phu dị sanh đối pháp vô sở hữu như thế thấy chẳng năng thấu rõ được, nói tên vô minh. Kia bởi vô minh và thế lực của ái, phân biệt chấp trước hai bên đoạn thường. Do đây chẳng biết chẳng thấy tánh các pháp vô sở hữu, phân biệt các pháp. Do vì phân biệt nên chấp trước sắc thọ tưởng hành thức cho đến chấp trước mười tám pháp Phật bất cộng. Do vì chấp trước nên phân biệt tánh các pháp vô sở hữu. Do đây đối pháp chẳng biết chẳng thấy.

Xá-lợi-tử nói: Đối những pháp nào chẳng biết chẳng thấy?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Đối sắc cho đến thức chẳng biết chẳng thấy. Như vậy cho đến đối bốn niệm trụ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chẳng biết chẳng thấy. Vì đối các pháp chẳng biết chẳng thấy đọa ở trong số ngu phu dị sanh chẳng ra khỏi được.

Xá-lợi-tử nói: Kia ở chỗ nào chẳng ra khỏi được?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Kia ở cõi Dục, cõi Sắc, Vô sắc chẳng ra khỏi được. Bởi ở ba cõi chẳng ra khỏi được, bèn đối pháp Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát, chư Phật chẳng năng thành xong được. Nếu kẻ ở ba

cõi năng ra khỏi được mà đối Nhị thừa chẳng năng ra khỏi, bởi đây chẳng năng tin hiểu thâm pháp.

Xá-lợi-tử nói: Đối thâm pháp nào chẳng năng tin hiểu?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Kia đối sắc không cho đến thức không chẳng năng tin hiểu. Như vậy cho đến đối mười tám pháp Phật bất cộng không, chẳng năng tin hiểu. Bởi đối pháp năng giác sở giác không chẳng năng tin hiểu, nên chẳng năng trụ ở pháp đáng học.

Xá-lợi-tử nói: Đối đáng học nào kia chẳng năng trụ?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Kia đối Bồ thí cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng năng an trụ, cũng chẳng năng trụ bậc Bất thối chuyển và vô lượng vô biên các Phật pháp khác. Bởi đây nên gọi ngu phu dị sanh, vì đối các pháp chấp trước có tánh. Nghĩa là chấp trước sắc thọ tưởng hành thức, nhãn xứ cho đến ý xứ, sắc xứ cho đến pháp xứ, nhãn giới cho đến ý thức giới, tham sân si các kiến thú, niệm trụ cho đến Bồ-đề, Niết-bàn thấy đều có tánh.

Khi ấy, Xá-lợi-tử thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Vả có Bồ-tát làm học như thế chẳng phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng năng thành xong Nhất thiết trí trí ư?

Phật bảo: Xá-lợi-tử! Có các Bồ-tát làm học như thế, chẳng phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng thành xong Nhất thiết trí trí.

Xá-lợi-tử nói: Vì sao Bồ-tát làm học như thế chẳng phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát không phương tiện khéo léo phân biệt chấp trước Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến phân biệt chấp trước Bồ thí Ba-la-mật-đa. Phân biệt chấp trước bốn niệm trụ cho đến phân biệt chấp trước mười tám pháp Phật bất cộng. Phân biệt chấp trước nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí. Bởi nhân duyên đây, có các Bồ-tát làm học như thế chẳng phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng năng thành xong Nhất thiết trí trí.

Xá-lợi-tử nói: Các Bồ-tát đây khi học như thế, định chẳng phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng năng thành xong Nhất thiết trí trí ư?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát đây khi học như thế, quyết định chẳng phải học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, chẳng năng thành xong Nhất thiết trí trí.

Xá-lợi-tử nói: Làm sao Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa là học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Khi học như thế mới năng thành xong Nhất thiết trí trí?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Nếu các Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa chẳng thấy Bát-nhã Ba-la-mật-đa, cho đến chẳng thấy nhất thiết tướng trí. Như vậy Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa là học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Khi học như thế thời năng thành xong Nhất thiết trí trí, lấy vô sở đắc làm phương tiện vậy.

Xá-lợi-tử nói: Các Bồ-tát này đối pháp nào vô sở đắc làm phương tiện ư?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát này khi tu hành Bồ thí Ba-la-mật-đa, đối Bồ thí Ba-la-mật-đa vô sở đắc làm phương tiện. Cho đến khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, đối Bát-nhã Ba-la-mật-đa vô sở đắc làm phương tiện. Cho đến khi cầu Bồ-đề, đối Bồ-đề vô sở đắc làm phương tiện. Cho đến khi cầu nhất thiết tướng trí, đối nhất thiết tướng trí vô sở đắc làm phương tiện.

Xá-lợi-tử nói: Các Bồ-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa lấy những sở đắc nào làm phương tiện ư?

Phật nói: Xá-lợi-tử! Các Bồ-tát này khi tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa lấy nội không vô sở đắc làm phương tiện. Cho đến lấy vô tánh tự tánh không vô sở đắc làm phương tiện. Nhờ nhân duyên đây mau được thành xong Nhất thiết trí trí.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện thưa Phật rằng: Bạch Thế Tôn! Nếu có người đến làm hỏi như vậy: Các kẻ huyễn hóa, nếu học Bát-nhã cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa, và học niệm trụ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, kia năng thành xong được Nhất thiết trí trí chăng? Bạch Thế Tôn! Tôi nhận được hỏi đây phải đáp cách nào?

Phật bảo: Thiện Hiện! Ta lại hỏi ngươi, tùy ý ngươi đáp. Nơi ý hiểu sao? Sắc cho đến thức cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Nhãn xứ cho đến ý xứ cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Sắc xứ cho đến pháp xứ cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Nhãn giới cho đến ý giới cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Sắc giới cho đến pháp giới cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Nhãn thức giới cho đến ý thức giới cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Nhãn xúc cho đến ý xúc cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Bồ thí Ba-la-mật-đa cho đến mười tám pháp Phật bất cộng cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng? Chư Phật Vô

thượng Chánh đẳng Bồ-đề cùng kẻ huyễn hóa vì có khác chăng?

Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng khác. Vì có sao? Sắc chẳng khác kẻ huyễn hóa, kẻ huyễn hóa chẳng khác sắc. Sắc tức là kẻ huyễn hóa, kẻ huyễn hóa tức là sắc. Cho đến Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề cũng lại như thế.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Các kẻ huyễn hóa có nhiễm tịnh chăng? Có sanh diệt chăng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng có.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu pháp không nhiễm tịnh, không sanh diệt, pháp ấy năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa cho đến nhất thiết tướng trí, thành xong Nhất thiết trí trí chăng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng năng được vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Với trong năm uẩn khởi tướng đẳng tướng, thi thiết lời nói, giả danh Bồ-tát Ma-ha-tát chăng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Như vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Với trong năm uẩn khởi tướng đẳng tướng, thi thiết lời nói, giả kiến lập kẻ có sanh diệt có nhiễm tịnh khá

được chăng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng thể được.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Nếu pháp không tướng, không đẳng tướng, không thi thiết, không lời nói, không giả danh, không thân không thân nghiệp, không ngữ không ngữ nghiệp, không ý không ý nghiệp, không sanh diệt, không nhiễm tịnh, pháp ấy năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, năng thành xong Nhất thiết trí trí chăng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng thể được vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát lấy vô sở đắc mà làm phương tiện, tu học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thắm sâu như thế quyết định thành xong Nhất thiết trí trí.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu các Bồ-tát muốn được Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề phải như huyễn sĩ mà học Bát-nhã Ba-la-mật-đa. Sở dĩ vì sao? Phải biết huyễn sĩ tức là năm uẩn.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Năm uẩn như huyễn năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa, thành xong Nhất thiết trí trí chăng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng năng. Vì có sao? Năm uẩn như huyễn lấy vô tánh làm tự tánh, vì vô tánh tự tánh chẳng khá được vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Năm uẩn như mộng, như vang, như bóng sáng, như ánh nắng, như tượng gương, như biến hóa, năng học Bát-nhã Ba-la-mật-đa thành xong Nhất thiết trí trí chẳng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng năng. Vì có sao? Năm uẩn như mộng cho đến như biến hóa lấy vô tánh làm tự tánh, vì vô tánh tự tánh chẳng thể được vậy.

Phật bảo: Thiện Hiện! Nơi ý hiểu sao? Năm uẩn như huyễn thấy đều có tánh khác chẳng? Thiện Hiện thưa rằng: Bạch Thế Tôn! Chẳng có. Vì có sao? Sắc thấy như huyễn tức là sắc thấy như mộng cho đến như biến hóa vậy. Năm uẩn, sáu căn cũng không tánh khác. Như vậy tất cả đều do nội không cho đến vô tánh tự tánh không vậy, tánh chẳng thể được.

Bấy giờ, cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Nếu các Bồ-tát tân học Đại thừa nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, tâm kia hầu không kinh e sợ chẳng?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát tân học Đại thừa tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, nếu không phương tiện khéo léo, và không bạn lành nhiếp hộ, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm có kinh có e có sợ.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Những Bồ-tát nào tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm chẳng kinh chẳng e chẳng sợ?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát đem tác ý tương ưng Nhất thiết trí trí, quán sắc cho đến thức tướng vô thường, khổ, vô ngã, bất tịnh, không, vô tướng, vô nguyện, vắng lặng, xa lìa, cũng chẳng thể được. Các Bồ-tát này tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế nơi tâm chẳng kinh, chẳng e, chẳng sợ.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát làm quán đây rồi, lại làm nghĩ này: Ta phải đem vô sở đắc làm phương tiện, vì tất cả hữu tình nói năm uẩn như thế tướng vô thường cho đến xa lìa cũng chẳng thể được. Đây là Bồ-tát không chấp Bồ thí Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát chẳng đem tác ý Thanh văn, Độc giác suy nghĩ năm uẩn tướng vô thường cho đến xa lìa cũng chẳng thể được. Vì lấy vô sở đắc làm phương tiện vậy. Đây là Bồ-tát không chấp Tịnh giới Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát đem vô sở đắc mà làm phương tiện tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, quán sát địa giới cho đến thức giới thấy đều vô thường, khổ, không, vô ngã, chẳng nên giận hờn, chỉ nên an nhẫn. Đây là Bồ-tát không chấp An nhẫn Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát đem tác ý tương ứng Nhất thiết trí trí, quán sát sắc cho đến thức tướng vô thường cho đến xa lìa cũng chẳng thể được.

Mặc dù đem vô sở đắc làm phương tiện, mà thường chẳng bỏ tác ý tương ứng Nhất thiết trí trí, siêng tu tất cả thiện pháp. Đây là Bồ-tát không chấp Tinh tiến Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát chẳng đem tác ý Thanh văn, Độc giác và các tâm tán loạn phi thiện xen lẫn tác ý Bồ-tát thanh tịnh. Đây là Bồ-tát không chấp Tĩnh lự Ba-la-mật-đa.

Lại nữa, Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa, như thật quán sát chẳng phải không sắc nên nói sắc là không, sắc tức là không, không tức là sắc; thọ tướng hành thức cũng lại như thế. Nhãn xứ cho đến ý xứ, sắc xứ cho đến pháp xứ, nhãn giới cho đến ý giới, sắc giới cho đến pháp giới, nhãn thức giới cho đến ý thức giới, nhãn

xúc cho đến ý xúc, nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ, bốn niệm trụ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, cũng lại như thế. Đây là BỒ-tát không chấp Bát-nhã Ba-la-mật-đa.

Thiện Hiện! Như vậy BỒ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa có phương tiện khéo léo, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm chẳng kinh chẳng e chẳng sợ.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Sao là BỒ-tát được các bạn lành nhiếp hộ, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm chẳng kinh chẳng e chẳng sợ?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bạn lành các BỒ-tát ấy là: Nếu năng đem vô sở đắc làm phương tiện, nói sắc cho đến thức tướng vô thường, tướng khổ, tướng vô ngã, tướng bất tịnh, tướng không, tướng vô tướng, tướng vô nguyện, tướng vắng lặng, tướng xa lìa cũng chẳng thể được. Nói nhãn cho đến ý tướng vô thường cho đến tướng xa lìa cũng chẳng thể được. Nói sắc cho đến pháp tướng vô thường cho đến tướng xa lìa cũng chẳng thể được. Nói nhãn thức cho đến ý thức tướng vô thường cho đến tướng xa lìa cũng chẳng thể được. Nói nhãn xúc cho đến ý xúc tướng vô thường cho đến tướng xa lìa cũng chẳng thể được. Và khuyên nương đây siêng tu căn

lành, hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng hướng Thanh văn và bậc Độc giác. Phải biết, đây là bạn lành Bồ-tát.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bạn lành các Bồ-tát ấy là: Nếu năng đem vô sở đắc làm phương tiện, nói tu bốn niệm trụ cho đến tám thánh đạo chi chẳng thể được. Nói tu không, vô tướng, vô nguyện giải thoát môn chẳng thể được. Nói tu Phật mười lực cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chẳng thể được. Nói tu nhất thiết trí, đạo tướng trí, nhất thiết tướng trí chẳng thể được. Mà khuyên nương đây siêng tu căn lành hồi hướng Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chẳng hướng Thanh văn và bậc Độc giác. Phải biết, đây là bạn lành Bồ-tát.

Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát được bạn lành đây nhiếp hộ ấy, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm chẳng kinh chẳng e chẳng sợ.

Bấy giờ, Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Sao là Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa không phương tiện khéo léo, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế nơi tâm có kinh, có e, có sợ?

Phật bảo: Thiện Hiện! Nếu các Bồ-tát đem hữu sở đắc mà làm phương tiện, lìa tác ý tương ưng Nhất

thiết trí trí, tu hành Bát-nhã cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa, đối chỗ tu hành có đắc, có ý. Dem hữu sở đắc mà làm phương tiện, lìa tác ý tương ưng Nhất thiết trí trí, quán sắc cho đến thức, nội không cho đến vô tánh tự tánh không, đối không quán đây có đắc, có ý. Dem hữu sở đắc mà làm phương tiện, quán nhãn cho đến ý, quán sắc cho đến pháp, quán nhãn thức cho đến ý thức, quán nhãn xúc cho đến ý xúc, quán nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ, nội không cho đến vô tánh tự tánh không, đối không quán đây có đắc, có ý. Dem hữu sở đắc mà làm phương tiện, lìa tác ý tương ưng Nhất thiết trí trí, tu hành bốn niệm trụ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng, đối chỗ tu hành có đắc, có ý.

Thiện Hiện! Như vậy, Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa không phương tiện khéo léo, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế nơi tâm có kinh, có e, có sợ.

Cụ thọ Thiện Hiện lại thưa Phật rằng: Sao là Bồ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa bị các bạn ác nhiếp dẫn, nên nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế, nơi tâm có kinh, có e, có sợ?

Phật bảo: Thiện Hiện! Bạn ác các Bồ-tát ấy là dạy chán lìa Bát-nhã cho đến Bồ thí Ba-la-mật-đa, khởi nói lời này: “Thiện nam tử! Các người đối đây

chẳng nên tu học. Sở dĩ vì sao? Sáu thứ Ba-la-mật-đa như thế chẳng phải Phật nói, là kẻ văn tụng chế tạo để dối gạt. Vậy nên, các người chẳng nên nghe tập, đọc tụng, thọ trì, suy nghĩ, cứu xét, vì người tuyên nói”. Phải biết đây là bạn ác BỒ-tát.

Lại nữa, Thiện Hiện! Bạn ác các BỒ-tát là nếu chẳng vì nói việc ma lỗi ma. Nghĩa là có ác ma làm hình tượng Phật đến dạy BỒ-tát nhằm lừa sáu thứ Ba-la-mật-đa, nói lời này: “Thiện nam tử! Dùng tu Ba-la-mật-đa đây làm chi”.

Lại có ác ma làm hình tượng Phật, đến vì BỒ-tát tuyên nói khai chỉ pháp tương ưng Thanh văn, Độc giác, nghĩa là Khế kinh cho đến Luận nghĩa, phân biệt rõ ràng, khiến chuyên tu học.

Lại có ác ma làm hình tượng Phật đến chỗ BỒ-tát, nói lời như vậy: “Người chẳng phải BỒ-tát, không tâm BỒ-tát, chẳng năng an trụ bậc Bất thối chuyển được, chẳng năng chứng được sở cầu Vô thượng Chánh đẳng BỒ-đề”.

Lại có ác ma làm hình tượng Phật, đến chỗ BỒ-tát khởi lời này rằng: “Thiện nam tử! Sắc cho đến thức không, vô ngã vô ngã sở. Nhãn cho đến ý không, vô ngã vô ngã sở. Sắc cho đến pháp không, vô ngã vô ngã sở. Nhãn thức cho đến ý thức không, vô ngã vô ngã sở. Nhãn xúc cho đến ý xúc không, vô

ngã vô ngã sở. Nhân xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ không, vô ngã vô ngã sở. Bồ thí cho đến Bát-nhã Ba-la-mật-đa không, vô ngã vô ngã sở. Bốn niệm trụ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng không, vô ngã vô ngã sở, dùng chi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề”.

Lại có ác ma làm hình tượng Độc giác đến chỗ Bồ-tát nói lời này: “Thiện nam tử! Mười phương thế giới chư Phật, Bồ-tát và chúng Thanh văn tất cả đều không. Người đời việc này nên thâm tín thọ, chớ tự khó nhọc cầu muốn cúng dường, lóng nghe Chánh pháp, để như nói tu hành”.

Lại có ác ma làm hình tượng Thanh văn đến chỗ Bồ-tát khiến rất nhầm lìa tác ý tương ưng Nhất thiết trí trí, khiến siêng tu học tác ý tương ưng Thanh văn, Độc giác.

Lại có ác ma làm hình tượng thầy giáo mô phạm đến chỗ Bồ-tát khiến rất nhầm lìa thắng hạnh Bồ-tát, chỗ gọi sáu thứ Ba-la-mật-đa, và khiến nhầm lìa Nhất chỗ thiết trí trí, chỗ gọi Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề, chỉ dạy siêng tu bốn niệm trụ thấy, cho mau chứng được Nhị thừa Bồ-đề, nhầm lìa sở cầu quả Vô thượng thừa.

Lại có ác ma làm hình tượng cha mẹ đến chỗ Bồ-tát bảo rằng: “Con con! Người phải tinh siêng

cầu chứng quả Dự lưu, Nhất lai, Bất hoàn, A-la-hán đủ được dứt hẳn đại khổ sanh tử, dùng chỉ Vô thượng Chánh đẳng Bồ-đề. Kể cầu Bồ-đề cần trải vô lượng, vô số đại kiếp luân hồi sanh tử, giáo hóa hữu tình, xả bỏ thân mạng, cắt đứt tay chân, luống bị khổ nhọc, ai mang ơn người. Sở cầu Bồ-đề hoặc được hoặc chẳng được”.

Lại có ác ma làm hình tượng Bí-sô đến chỗ Bồ-tát đem hữu sở đắc mà làm phương tiện, nói sắc cho đến thức có tướng vô thường, tướng khổ, tướng vô ngã, tướng bất tịnh, tướng không, tướng vô tướng, tướng vô nguyện, tướng vắng lặng, tướng xa lìa chân thật khá được. Nói nhãn cho đến ý có tướng vô thường cho đến tướng xa lìa chân thật khá được. Nói sắc cho đến pháp có tướng vô thường cho đến tướng xa lìa chân thật khá được. Nói nhãn thức cho đến ý thức có tướng vô thường cho đến tướng xa lìa chân thật khá được. Nói nhãn xúc cho đến ý xúc có tướng vô thường cho đến tướng xa lìa chân thật khá được. Nói nhãn xúc làm duyên sanh ra các thọ cho đến ý xúc làm duyên sanh ra các thọ có tướng vô thường cho đến tướng xa lìa chân thật khá được. Đem hữu sở đắc mà làm phương tiện, nói bốn niệm trụ cho đến mười tám pháp Phật bất cộng chân thật khá được khiến kia tu học. Nếu chẳng vì nói việc

như thế thấy khiến cho giác ngộ, phải biết đây là bạn ác BỒ-tát.

Thiện Hiện! Nếu các BỒ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa bị phải bạn ác này nhiếp dẫn ấy, nghe thuyết Bát-nhã Ba-la-mật-đa sâu thẳm như thế nơi tâm có kinh, có e, có sợ. Vậy nên BỒ-tát tu hành Bát-nhã Ba-la-mật-đa đối các bạn ác nên xem xét kỹ, phương tiện tránh xa, chớ gần kia mà lui mất tâm BỒ-đề, bỏ các hạnh BỒ-tát Ma-ha-tát, chẳng chứng Vô thượng Chánh đẳng BỒ-đề.

--- o0o ---